

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1921.

Första kammaren.

Nr 24.

Fredagen den 15 april.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet *Beskow* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 350, angående lönereglering för arméns och marinens personal m. m.; samt

nr 351, med förslag till kungörelse angående dyrtidstillägg åt fast anställt manskap vid armén och marinen m. fl.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Att riksdagsmannen i första kammaren *Johan Ingmanson*, som den 25 sistlidne mars ådragit sig åtskilliga skador genom olycksfall, till följd härav fortfarande under omkring två veckor är oförmögen att besöka riksdagens sammanträden, intygas.

Stockholm den 12 april 1921.

Oscar Aleman.
Överläkare.

Justerades protokollen för den 8, 9 och 12 innevarande månad.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 122, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 2 om tilläggsstat för år 1921 gjord framställning om anslag för inventering av odlingsjord å enskild mark i vissa socknar i Norrland.

Anmäldes och bordlades bankoutskottets memorial nr 26, i anledning av kamrarnas skilj-

Första kammarens protokoll 1921. Nr 24.

aktiga beslut rörande mom. j) under punkt 10:o) av bankoutskottets utlåtande nr 25 angående vissa framställningar rörande elvte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna;

första lagutskottets utlåtande nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om utmätningssed m. m.;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 18, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:tt med begäran om utredning och förslag till ändring av vattenlagens bestämmelser om vitsord till vattenregleringsföretag med tvångsdelaktighet;

nr 19, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen om sjukkassor den 4 juli 1910 samt till lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen om understödsföreningar den 29 juni 1912, dels ock väckt motion om viss ändring i förstnämnda lag;

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående skolplikt beträffande undervisning i slöjd; samt

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skyldighet för landstingsområde och stad, som ej i landsting deltagar, att bidra till kostnaden för vård av blinda med komplicerat lyte;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående lån ur undsättningsfonden för beredande av möjlighet att medgiva anstånd med amortering under år 1921 av lån från fiskerilånefonden;

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån ur statens domäners fond till Torne och Muonio gränsälvars strömränningsaktiebolag; samt

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nedläggande av rättegång om bättre rätt till krigsmanshushemmanet $\frac{1}{4}$ mantal Fliselycke nr 1 i Kronobergs län; ävensom

första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 15, i anledning av väckt motion angående inskränkning i rätten för ämbetsverk m. fl. att med frågor hänvända sig till folkvalda myndigheter i orterna och andra;

nr 16, i anledning av väckt motion om åvägbringande av undersökning i vad mån inom olika ämbetsverk vid befordran godtyckligt tages hänsyn till sökandes ålder, oavsett duglighet och behov av arbetsförtjänst;

nr 17, i anledning av väckt motion angående inskränkning i domförda antalet ledamöter i kammarrätten; samt

nr 18, i anledning av väckt motion om inrättande av ett aktivt statsinstitut för hälsovård i stället för vissa nu befintliga institutioner m. m.

Hans excellens herr statsminister v o n S y d o w, som tillkännagivit, att han ämnade vid detta sammanträde besvara herr Björkmans interpellation, angående förbud mot detaljhandel med rusdrycker, erhöi nu ordet och yttrade: Med kammarens medgivande har herr A. Björkman till mig framställt följande fråga:

Ämnar regeringen, med anledning av den stora arbetslöshet, som råder, och det omfattande nödläge, som därav orsakats, hos Konungen hemställa, att med stöd av § 70, mom. 2 i kungl. förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker förbud må förordnas mot bedrivande av detaljhandel med rusdrycker?

Det av interpellanten upptagna spörsmålet har, såsom av honom också antytts, redan tidigare på annat sätt bringats under regeringens omprövning. Till Kungl. Maj:t har nämligen gjorts ett stort antal framställningar om tillfälligt rusdrycksförbud. Då dessa framställningar i likhet med denna interpellation motiverats med den nuvarande, omfattande arbetslösheten och därav föranlett nödläge inom vida befolkningslager, hava de närmast remitterats till arbetslöshetskommissionen för avgivande av yttrande. Frågans beskaffenhet och vikt kräva emellertid, att även länsstyrelsernas och kontrollstyrelsens uppfattning inhämtas, innan Kungl. Maj:t tar slutlig ståndpunkt i ämnet. Ehuru sålunda fullständig utredning ännu icke föreligger och framställningar av antytt slag ännu nästan dagligen inlöpa, har jag icke velat undandraga mig att redan nu delgiva kammaren den uppfattning, till vilken jag i frågans nuvarande läge kommit. Jag har därför anmodat arbetslöshetskommissionen att, utan att längre avvakta inkommande framställningar, avgiva sitt yttrande. Detta har också numera skett. Kommissionen har däri erinrat om sin tidigare framlagda utredning rörande arbetslöshetens omfattning, enligt vilken vid mitten av februari inemot 60,000 personer skulle ha varit arbetslösa. Sedan dess hade visserligen talrika entlediganden ägt rum, men å andra sidan hade många arbetslösa lyckats finna annan anställning, företrädesvis å landsbygden, eller åtminstone kunnat hos anhöriga därstädes erhålla uppehälle tillsvi dare. Av de övriga torde rätt många tidvis få tillfälliga arbeten, som ge dem någon inkomst. Vidare framhåller kommissionen, att ett stort antal företag nödgats begränsa driften, i vissa fall så långt, att arbetsinkomsten måste bli va synnerligen knapp. Förutom den oförvållade arbetslösheten bör emellertid även beaktas den arbetslöshet, som förorsakas av arbetsinställelser. Antalet genom konflikt arbetslösa är visserligen jämförelsevis ringa i förhållande till vad som plägar vara fallet vid denna årstid, då gemenligen med hänsyn till tiden för kollektivavtalens utlöpande förhållandena inom stora yrkesgrupper äro kritiska. Men man måste icke desto mindre livligt beklaga, att mellan olika intressen inom produktionen uppkomma komplikationer, som yttermera förvärra det redan av andra skäl i så hög grad bekymmersamma läget. Vikten av samförstånd mellan parterna på arbetsmarknaden kan icke nog understrykas under nuvarande förhållanden, då även till synes små

*Ang. förbud
mot detalj-
handel med
rusdrycker.*
(Forts.)

orsaker kunna allvarligt försvåra det vacklande läget inom stora delar av näringslivet, icke minst med hänsyn till den pessimistiska syn på framtiden som spritt sig i vida kretsar. Det är också endast under den förutsättningen att störande arbetskonflikter kunna undvikas, som arbetslöshetskommissionen ansett sig kunna förutse, att vi nu nått kulmen på arbetslösheten och att någon minskning av densamma torde vara att emotse.

Då frågan nu gäller ett tillfälligt rusdrycksförbuds verkningar med avseende å arbetslösheten och nödtillståndet, har arbetslöshetskommissionen jämväl ansett sig böra undersöka, i vad mån sådant förbud kan vara ägnat att framkalla arbetslöshet inom yrkesgrupper, som hava sin utkomst inom rusdryckshanteringen. Kommissionen utgår därvid ifrån, att arbetslösheten näppeligen före detta års utgång kan beräknas hava antagit så begränsade dimensioner, att ett med anledning av densamma anordnat eventuellt rusdrycksförbud skulle kunna upphävas. Under denna förutsättning finner kommissionen påtagligt, att betydande inskränkningar inom icke blott distributionen utan även produktionen av rusdrycker skulle vidtagas och att följaktligen en större del av därvid anställd personal skulle bli arbetslös under längre tid. I främsta rummet torde det ifrågasatta rusdrycksförbudet drabba personal vid systembolag, restauranger, brännerier, vinfabriker m. fl. företag. Härtill komma de indirekta verkningarna med avseende å buteljuttillverkningen, grov- och transportarbete m. m. Hela den personal, som helt eller till väsentlig del har sin utkomst av tillverkningen och försäljningen av spritdrycker och vin, kan uppskattas till omkring 30,000. Av denna stora personal skulle sålunda helt visst under ett långvarigare rusdrycksförbud flera tusen löpa stor risk för arbetslöshet.

Kommissionen uttalar sig vidare i frågan, i vad mån ett nödtillstånd kan anses vara rådande i samband med arbetslösheten, och erinrar därvid om, att de goda konjunkturerna och jämförelsevis goda lönerna under de nästföregående åren synts hava givit arbetarbefolkningen i allmänhet viss motståndskraft mot kortare tids arbetslöshet. Arbetarnas egna arbetslöshetskassor hava ock för flertalet fack erbjudit stöd under de första vintermånaderna. Sedan numera arbetslösheten emellertid för många blivit av längre varaktighet, hava dock, påpekar kommissionen, för dem hjälpkällorna givetvis sinat, så att de till stor utsträckning äro hänvisade till det allmännas hjälp, en hjälp, som dock av statsmakterna måst begränsas till vad som ansetts utgöra ett oundgängligt existensminimum. Enligt kommissionens mening är det därför otvivelaktigt, att ett nödläge måste anses föreligga för en stor del av de arbetslösa.

Av kommissionens redogörelse liksom av vad eljest är känt rörande förhållandena finner jag det vara ställt utom allt tvivel, att för närvarande arbetslöshet och nöd i sådan omfattning råder inom landet, att Kungl. Maj:t jämlikt rusdrycksförsäljningsförordningens § 70 äger *befogenhet* att, därest så finnes nödigt, meddela sådant förbud, som av interpellanten ifrågasatts.

Det spörsmålet uppkommer då, huruvida denna åtgärd ur andra synpunkter kan anses lämplig. Närmast gäller att överväga, i vad mån ett rusdrycksförbud skulle vara ägnat att minska arbetslösheten och nöden. Jag erinrar därvid till en början om arbetslöshetskommissionens uttalande att ett mera långvarigt förbud — och härom rör sig väl frågan — skulle föranleda en avsevärd ökning av de arbetslösas antal. Ur denna synpunkt lär den förevarande åtgärden sålunda icke vara att förorda. I viss mån annorlunda ställa sig förhållandena beträffande det med arbetslösheten förknippade nödtillståndet. Arbetslöshetskommissionen har såsom sin uppfattning uttalat, att de arbetslösas läge, även där de erhållit offentligt nödhjälpsarbete, helt viss är sådant, att det nödvändiggör den största sparsamhet, och att det därför är synnerligen angeläget, att icke någon del av deras medel förspilles på överflödsvaror och särskilt icke på spritdrycker.

*Ang. förbud
mot detalj-
handel med
rusdrycker.
(Forts.)*

På sätt kommissionen erinrat har man också allt från det offentliga understödssystemets början hösten 1914 haft uppmärksamheten riktad härpå. Sålunda har i den av Kungl. Maj:t den 28 september 1914 utfärdade understödskungörelsen bestämmelse intagits om att vederbörande lokala understödsmyndighet äger indraga understöd till person, som finnes icke föra ett ordentligt och nyktert levnadssätt. Detta stadgande har sedermera bibehållits och är fortfarande gällande. Där så prövas nödigt hava de lokala organen vidtagit åtgärder antingen mot vissa individer eller, i vissa fall, generellt föreskrivit, att understödstagare har att å understödsbyrån avlämna sin motbok. Erforderliga medel stå sålunda till de lokala organens förfogande för att förebygga missbruk i mera avsevärd omfattning. Att sådana i viss mån kunna förekomma torde vara otvivelaktigt, men kommissionen har ansett sig böra uttala, att enligt dess uppfattning de arbetslösa till alldeles övervägande del föra ett nyktert och ordentligt levnadssätt.

Av vad arbetslöshetskommissionen sålunda anfört synes den slutsatsen böra dragas, att något avsevärdare missbruk av arbetslöshetsunderstöden icke äger rum samt att de arbetslösas nödläge icke skulle i större mån lättas genom ett rusdrycksförbud. Denna uppfattning vinner stöd av den omständigheten att, enligt vad kommissionen meddelat, densamma icke hos de lokala understödsorganen tidigare förnummit någon önskan om rusdrycksförbud. Bland de till kommissionen överlämnade framställningar, som föranlett dess ifrågavarande yttrande, finnas ej heller några, som förskriva sig från lokala arbetslöshetskommittéer.

Helt visst är det nuvarande ekonomiska läget i vårt land sådant, att den största sparsamhet och återhållsamhet gent emot onödiga utgifter är att anbefalla åt även andra än de arbetslösa. Även om någon nedprutning får göras på det belopp av 400 miljoner kronor, vartill interpellanten beräknat konsumenternas utgifter för rusdrycker under året, så äro dessa utgifter i allt fall beklagligt höga, särskilt under nu rådande ekonomiska förhållanden. All sympati måste därför ägnas åt strävandena att begränsa konsumtionen av dessa liksom andra lyxvaror, i den mån

Ang. förbud
mot detalj-
handel med
rusdrycker.
(Forts.)

så lämpligen låter sig göra utan alltför skadliga inverknings i andra avseenden.

Vad nu särskilt beträffar konsumtionen av rusdrycker, ha vi under de gångna åren inom vårt eget land haft tillfälle vinna erfarenheter om huru komplicerade verkningarna äro av restriktiva åtgärder av större eller mindre skärpa. De starka restriktioner, som med hänsyn till folknäringen vidtogos under kristiden, voro utan tvivel till en början ägnade att även främja nykterhet och sparsamhet. Det visade sig emellertid snart, att dessa restriktioner icke tillräckligt uppburos av den allmänna meningen och för djupt ingrepp i de enskildas levnadsvanor. Följden härav blev, som alla veta, en vitt spridd reaktion. De restriktiva åtgärderna fingo icke tillräckligt stöd av det allmänna rättsmedvetandet, den erforderliga kontrollen kunde ej upprätthållas och allehanda illegala utvägar utfunnos för att motverka restriktionerna, så att inom kort varken folknykterheten eller sparsamheten, ja, i vissa fall icke heller folknäringens intresse kunde med fog sägas ha blivit gagnade genom dem. Dessa de starka generella restriktionernas väg övergavs därför, så snart mera normala förhållanden inträtt, och man återgick till att söka förverkliga den gällande lagstiftningens mening att under mjukare och mera individualiserade former vinna mera bestående resultat. Härvid har man emellertid ännu att kämpa med de av kristidsrestriktionerna uppmade svårigheterna. Den olagliga trafiken i olika former hade visat sig så lätt att anordna, så svår att kontrollera och så vinstgivande för yrkesmässigt bedrivande, att den endast småningom kan övervinnas. Den rikligare tilldelningen av spritdrycker tillgodoser visserligen i allmänhet de behov, som enligt allmän uppfattning och gällande lagstiftning måste betecknas såsom lojala, men just de individer, som bäst behöva skydd mot rusdrycker, hava ännu ej kunnat förmås att helt avstå från de illegala vägarna. För att förhindra dessas användande kommer förslag till skärpt lagstiftning att föreläggas riksdagen, och från myndigheternas sida skall all omsorg ägnas åt lagstiftningens övervakande. På olika linjer söker man sålunda att utan alltför hårda ingrepp i den lojala förbrukningen bekämpa den illegala trafik, som under inflytande av krisårens skarpa restriktioner nått en så beklaglig omfattning.

Söker man nu bilda sig en uppfattning om huru ett tillfälligt förbud skulle komma att påverka utvecklingen, så kan jag icke dela interpellantens förhoppningsfulla syn på saken. För mig står det nämligen alldeles klart, att ett sådant förbud visserligen skulle respekteras av flertalet personer, som nu åtnöjas med vad de på laglig väg erhålla. Befaras kan emellertid att åtskilliga av dem skulle anse sig oförhindrade att på annat sätt tillgodose vad de anse såsom ett fullt legitimt behov. Säkert är i alla händelser, att de individer, som för närvarande använda sig av förbjudna utvägar, icke skulle av ett förbud avhållas från att framgent anlita dem. Och som nyss nämnts skulle denna de illojals skara säkerligen starkt utökas med personer, som nu foga sig efter laga ordning i detta avseende. Man skulle sålunda med förbudet ernå re-

sultat beträffande dem, som mindre behöva kontroll, men icke nå sådant i fråga om dem, som verkligen behöva densamma. Sant är visserligen att de lagstiftningsåtgärder jag nyss antytt torde kunna förväntas bli mer effektiva än nu gent emot den yrkesmässigt bedrivna lönnbränningen. Men en var måste ha klart för sig, huru omöjligt det blir att verksamt förhindra den lätt anordnade hembränning, som under kris-åren tog fart och som man nu genom den något rikligare sprittilldelningen lyckats till stor del utrota.

*Ang. förbud
mot detalj-
handel med
rusdrycker.
(Forts.)*

Såvitt jag kan finna skulle sålunda ett tillfälligt förbud nu visserligen begränsa konsumtionen och åstadkomma besparingar inom mera lojala förbrukarkretsar, men å andra sidan giva en sådan stimulans åt den olagliga trafiken, att densamma skulle för lång tid framåt försvåra strävandena för folknykterhetens främjande.

Några synpunkter torde också böra anföras beträffande frågans ekonomiska konsekvenser, vilka icke tillräckligt belysas av interpellantens allt för optimistiska beräkning, att en besparing av 400 miljoner kronor per år skulle kunna ernås genom rusdrycksförbud. Jag erinrar till en början att man icke utan vidare torde kunna avvisa anspråk på ersättning till vissa företag, som genom ett sådant förbud skulle bli lidande. Men även om meningarna kunna vara delade på denna punkt, så läser enighet väl föreligga åtminstone därom, att de inom hithörande näringar arbetslösa hava grundade anspråk på att icke försättas i sämre läge än andra sådana. Då deras antal torde kunna uppskattas till omkring 10,000, skulle deras understödjande till årets utgång åsamka det allmänna en kostnad av åtskilliga miljoner kronor. Beaktas bör vidare, att konsumenternas utgifter för rusdrycker till stor del komma det allmänna tillgodo. Stat och kommuner erhålla nämligen genom tullar, tillverknings-, omsättnings-, utskänknings-, krono-, inkomst- och förmögenhetsskatter samt systembolagens rusdrycksmedel betydande medel, som för innevarande år tillhoppa torde kunna beräknas till minst 100 miljoner kronor. Vilken mening man än må ha om lämpligheten av att räkna med dylika inkomstkällor, så läser det i nuvarande läge vara svårt att umbära dem.

Vad jag nu efter samråd med mina kolleger anfört läser giva vid handen, att regeringen i frågans nuvarande läge icke anser sig kunna medverka till åvägabringande av ett tillfälligt rusdrycksförsäljningsförbud.

Herr B j ö r k m a n : Herr greve och talman! Jag ber att till hans excellens herr statsministern få framföra mitt vördsamma tack för det utförliga svar, som här har givits. Jag beklagar emellertid, att jag, helt naturligt, icke kan dela de slutsatser, till vilka regeringen har kommit.

Jag lyssnade med intresse till det utlåtande, som lämnats ifrån arbetslöshetskommissionen. Jag beklagar, att då jag i går sökte på förhand få del av detta utlåtande, det sades mig, att det var ett hemligt papper, som icke var tillgängligt. Det gör naturligtvis, att jag här icke i alla

Ang. förbud mot detaljhandel med rusdrycker. delar kan till granskning upptaga, vad från arbetslöshetskommissionen har meddelats. Åtskilligt därav skall jag dock be att få göra några erinringar till.

(Forts.)

Det sades bland annat — och jag fäste mig särskilt vid det — att det icke har kunnat konstateras, att de arbetslösa i vidare mån skulle hava missbrukat sina understöd till rusdrycker. Jag har underrättelser från vitt skilda håll här i landet om att sådant missbruk faktiskt föreligger. Det framgår ju också av de åtgärder i detta avseende, som på ett och annat håll hava vidtagits eller planerats. Jag skall därvidlag be att få hänvisa till vad man förehar i Borås. Där har stadsfullmäktiges beredningsutskott tillstyrkt en motion om utverkande av förbud mot utskänkning av rusdrycker å stadens samtliga utskänkingsställen under nu rådande arbetslöshet. Jag har all anledning antaga, att detta beredningsutskottets förslag vinner stadsfullmäktiges i Borås bifall. Jag är däremot tveksam, eller rättare sagt, jag tvivlar på att det får någon effekt, hur nödvändigt det än för Borås arbetslösas vidkommande kunde vara. Allra minst torde det få någon effekt efter den här i dag från regeringen avgivna förklaringen.

I en oss närmare liggande stad, nämligen Södertälje, har de arbetslösas förening själv ingått till nykterhetsnämnden med en skrivelse, vari hemställes, att denna i sin ordning skulle göra en framställning om tillfälligt rusdrycksförbud. Frågan behandlades för några dagar sedan i Södertälje stadsfullmäktige, men med den sammansättning, som denna korporation för närvarande har, var ju utgången av framställningen given. Det var klart, att det från Södertälje stadsfullmäktiges nuvarande majoritet skulle komma ett nej. I en annan stad, som ligger litet längre härifrån, nämligen i Västerås, har också frågan varit allvarligt uppe. Det meddelas i Västmanlands Läns Tidning, att de som går i staden hava beretts nödhjälpsarbete få sina två liter, som är vad i den staden utlämnas per motbok och månad, och de taga ut dem. För dem som åtnjuta understöd har bolaget begränsat utdelningen till en liter i månaden, men understödstagarna begagna sig av denna rätt.

Det är bara ett par tre exempel, som jag här velat anföra på att förhållandena verkligen äro sådana ute i bygderna som jag framhållit. Därom vittnar ju också den mängd av skrivelser, som har kommit mig till handa, liksom det naturligtvis är den inneboende grunden för de många framställningar, som enligt vad vi nyss hörde hava kommit till regeringen. Det bekräftas också av kontrollstyrelsens uppgifter rörande förbrukningen av rusdrycker här i landet under den senaste tiden, att någon minskning av förbrukningen icke har ägt rum. Arbetslösheten har under årets gångna tre månader ständigt stegrats, såsom vi nyss hörde, men, mina herrar, förbrukningen av spritdrycker har samtidigt ökat här i landet. Under fjolåret var ju förbrukningen särdeles stor. Den närmade sig ju konsumtionen före kristiden, 1912 och 1913. I runt tal var den ungefär 3 miljoner liter i månaden. Under detta års första månad gick den ned till 2,636,059 liter, men den steg i februari med ett fem-

tiotusental liter till 2,681,012 och under mars månad har den ökats med nya 200,000 liter till 2,887,675 liter, d. v. s. konsumtionen har stegrats samtidigt med att arbetslösheten har ökats. Jag menar, att här, så vitt jag förstår, missbruk faktiskt föreligger på något håll.

Ser jag efter, hur det ställer sig i fråga om sprituttagningen per motbok, så finner jag av en uppgift, som meddelades under gårdagen, att medelsiffran för motboksinnehavarnas spritinköp regelbundet har stigit i de flesta städer under de tre sista månaderna. Den har stigit i Stockholm, den har stigit i Göteborg — visserligen obetydligt men dock något, nämligen från 2,86 till 2,89 — i Malmö från 2,83 till 2,93 liter, i Uppsala från 2,68 till 2,87 liter, i Eskilstuna från 2,18 till 2,47 liter o. s. v. I åtskilliga städer har kvantiteten per motbok uttagen spirituosa i mars månad särskilt stegrats i rätt avsevärd grad.

Nu hörde jag den uppgiften från arbetslöshetskommissionen — och jag var på förhand på det klara med att den erinringen skulle komma — att förbudet i hög grad skulle öka arbetslösheten. Det skulle öka arbetslösheten först och främst vid restauranterna. Jag har emellertid den uppfattningen, att det visserligen i allmänhet serveras sprit på restauranterna, men jag hade trott, att spritserveringen icke var huvudsaken annat än undantagsvis, och det är väl i alla fall så, att restaurantbesökarna, som ju måste äta, för att de skola få sprit, i alla fall anlita dem för att få mat. Det kan således, så vitt jag förstår, icke bliva tal om att ett rusdrycksförbud skulle medföra arbetslöshet för synnerligen många av betjäningen på restauranterna. Jag vill också minnas, att då vi senast hade ett rusdrycksförbud här i landet, under augusti månad 1909, man icke hörde talas om någon arbetslöshet på det hållet. Det visade sig exempelvis, då jag vid något tillfälle besökte Berns restaurant under augusti månad, att denna var fullsatt och betjäningen hade fullt upp att göra. Nu är det ju så på denna restaurant och ett par andra, att där serveras huvudsakligen spirituosa. Där anlitar man mera tillfällig betjäning, som endast tjänstgör på kvällarna, ty det är egentligen då, som spritutskänkning där försiggår.

Det har nu också sagts av arbetslöshetskommissionen, som vi hörde — detsamma har sagts tidigare varje gång det varit tal om förbud — att arbetslösheten vid ett tillfälligt förbud även skulle drabba en hel del andra yrken än dem, som hava direkt beröring med rusdrycksutskänkning och rusdrycksförsäljning. Det skulle drabba glasbruken. Ja, jag vet, att glasbruksindustrien icke har arbetat under särdeles gynnsamma förhållanden dessa tider. Hur det är för närvarande, känner jag icke. Men det behöves ju glas i alla fall. Förbudet skulle ju icke omfatta de svagare maltdryckerna, och, som vi kanske erinra oss, var omsättningen av de svagare maltdryckerna rätt livlig under den tid, då det icke fick tillverkas öl här i landet — jag menar starkare maltdrycker än med 4 % extrakt-halt i vörten.

Det är alldeles givet, att någon arbetslöshet möjligen skulle förekomma, men jag är på det klara med att den icke skulle komma att

Ang. förbud mot detaljhandel med rusdrycker.
(Forts.)

*Ang. förbud
mot detalj-
handel med
rusdrycker.*
(Forts.)

sträcka sig så långt som till de beräknade tio tusen, och man finge naturligtvis taga konsekvenserna, om något sådant skulle inträffa. Det kunde icke hjälpas.

Det sades, att man skulle kunna motverka missbruket genom att följa den av Kungl. Maj:t utfärdade föreskriften att indraga motböckerna för dem, som hava arbetslöshetsunderstöd och som visat sig missbruka rusdrycker. Ja, låt mig först framställa den frågan: vad är egentligen spritmissbruk i sådana här tider? Jag har i interpellationen pekat på att rusdrycksförbrukningen under fjolåret för konsumenterna i vårt land säkerligen kostade över fyrahundra miljoner kronor. Jag tror, att siffran är betydligt högre. Dessa fyrahundra miljoner kronor utbetalades för ett njutningsmedel, som kan undvaras, ett njutningsmedel, vilket, som vi dagligdags särskilt här i huvudstaden hava bevis för, åstadkommer avsevärd skada, trots att fylleriförseelserna — åtminstone de av polisen konstaterade fylleriförseelserna — hava minskats, glädjande nog för övrigt, på senare tider.

Man får underliga meningar om polisstatistiken, när man som jag här händelsevis en natt efter ett sent kvällsplenum på Drottninggatan, mellan Jakobsgatan och Tunnelgatan, mötte tio, elva stycken tydligt berusade personer, vilka, efter vad jag kunde finna, icke riskerade att komma med i polisstatistiken. Jag har icke mycket tilltro till den, åtminstone vad Stockholm angår.

Det sades ju också, att staten får in några tiotal miljoner. Ja, det är sant, det får ju staten. Jag beklagar det, men det är ju så. Men vad få konsumenterna för valuta för denna extra skatt, som de betala till staten?

Vidare talades det om sparsamhet. Ja, den behöves sannerligen, icke minst under de tider, i vilka vi nu leva. Men vad är det för sparsamhet, att vi här i landet på ensamt det njutningsmedlet, alkoholen, offra fyrahundra miljoner kronor! Jag tror, att ett tvång till sparsamhet på det området skulle verka ekonomiskt fördelaktigare för vårt land.

Då det talas om att man skulle indraga motböckerna för missbrukarna, så uppställer sig de praktiska frågorna: vem skall kontrollera detta, hur skall det kontrolleras, och finns det ens någon möjlighet till sådan kontroll? Ja, i enstaka fall beträffande en och annan individ bland de värsta missbrukarna, men, mina herrar, i en arbetslös familj, i en understödstagarefamilj är varje liter brännvin som köpes missbruk! Jag tror, att ni skola giva mig rätt i denna min uppfattning.

Så är det en annan omständighet, som här måste tagas i betraktande. Som jag vid ett tidigare tillfälle hade anledning påpeka från denna plats, är det med det kontrollsystem över rusdrycksförsäljningen, som tillämpas här i landet, icke möjligt att veta, vem som förbrukar den köpta varan. Man vet, vem man försäljer den till — icke alltid, men i de flesta fall förmodar jag, åtminstone här i Stockholm, där systemet är väl skött eller i varje fall betydligt bättre än på många andra håll i landet — men man vet icke, vem som förtär varan. Det är en synnerligen van-

lig företeelse på landsbygden, som jag själv haft tillfälle att bevittna, att pojkar på 16, 17, 18 år komma berusade efter att hava överkommit sprit från motboksinnehavare. Jag har vid ett tidigare tillfälle här i kamraren just framhållit detta förhållande som skäl för en minskning av motbokskvantiteten till 2 liter. En ytterligare minskning till en liter skulle naturligtvis försvåra denna illojala försäljning man och man emellan av rusdrycker, och förbudet skulle helt stoppa den. Vad jag nyss nämnde är en mycket vanlig företeelse, i synnerhet i de hemortsbolagsområden, där man lämnar ut fyra liter på motboken, vilka sedan av många bland uttagarna säljas och säljas till högt pris.

Ang. förbud mot detaljhandel med rusdrycker.
(Forts.)

Vad som emellertid säkerligen avskräcker flertalet inom denna kamraren från ett tillfälligt förbud är ju dessa illojala företeelser, som vi framför allt här i Stockholm icke äro obekanta med. Det är lönnbränningen eller hembränningen, vad man vill kalla det. Ja, jag känner mycket väl till att då det Brattska systemet — jag nämner det efter dess upphovsman — började tillämpas här i Stockholm, uppstod det genast hembränning i stor omfattning. Icke inom underklassen precis utan inom medelklassen — och det gick kanske så långt upp, att somliga av dem ville räknas till överklassen — lönnbrändes det, och det under en tid, då de fingo fem eller sex liter per motbok och månad, och oaktat brännvin kunde överkommas på illojalt sätt — ja, jag använder ordet illojalt, fast det icke kunde lagligen beivras — från andra håll. Men denna lönnbränning upphörde, förmodar jag, så småningom och ersattes sedan med motorsprit, varav tillgången tycktes vara synnerligen riklig här i Stockholm, samtidigt med att man hade svårighet att få motorsprit till lojalt bruk. Jag känner bönder, som klagat bitterligen över att de icke kunde få någon sådan, och jag sade till dem: "Res till Stockholm, så skall ni få hur mycket motorsprit som helst, om ni förklarar, att ni vill ha det för att supa!" Men den trafiken tog slut också tack vare kontrollstyrelsens ingripande, och så fick man i Stockholm denna lönnbränning, som man är så rädd för.

Ja, jag säger rent ut, att jag har den uppfattningen, att lönnbränningen — liksom spritsmugglingen från andra länder, från Estland, kanske också från Danmark — kan man icke fullständigt komma till livs, den blir man icke av med, framför allt icke här i Stockholm, så länge den lagliga sprithanteringen finnes. Det är för mig ett faktum, att man med upphörandet av den lagliga brännvinsförsäljningen har lättare än någonsin att komma till rätta med den olagliga. Nu kan man icke antasta en som är drucken och härja med honom efter var han har fått spriten, ty han kan ju vara "lagligen" full! Men sedan vi fått förbud, äro vi på det klara med att han fått spriten på olagliga vägar.

Ja, herr talman, det var åtskilligt annat i hans excellens statsministerns anförande, som skulle hava kunnat giva mig anledning till bemötande, men jag skall icke trötta herrarna med något långt anförande. Jag skall bara be att till slut få nämna, att jag icke står ensam om den uppfattning, för vilken jag här gjort mig till tolk. Vi hörde av hans excellens statsmi-

*Ang. förbud
mot detalj-
handel med
rusdrycker.
(Forts.)*

nistern, att till regeringen kommit en hel mängd skrivelser. Jag har också fått många sådana, ställda till mig direkt. Jag skall endast citera ett par. Jag har inte tagit med mig mer än en bråkdel av den mängd skrivelser, jag fått. En är från Västanfors, där det är 1105 män och kvinnor, som kräva tillfälligt rusdrycksförbud under nu rådande arbetslöshet på grund av den nöd denna medför. Från Charlottenberg, borta i Värmland, har jag en skrivelse med hemställen om åtgärder för införande av totalt rusdrycksförbud under det inträdda nödläget, och från andra delar av Värmland har jag här åtskilliga skrivelser. Gästriklands samlade förbudsorganisationer — det är ju naturligt, att från detta håll en sådan framställning om tillfälligt rusdrycksförbud skall komma — säga i sin skrivelse: "Vi finna det i hög grad upprörande, att under denna svåra nödtid för vårt folk, då så många lida brist på det mest nödvändiga, och den allmänna och enskilda hjälpverksamheten i så hög grad, som nu är fallet, måste träda emellan, en mycket stor del av denna hjälp skall offras på rusdryckernas altare och för anskaffande av rusdrycker."

Det lider intet tvivel, att bakom detta uttalande och de många andra jag här har ligger medvetande och erfarenhet om att rusdryckerna i många fall missbrukas alldeles särskilt av personer, som åtnjuta arbetslöshetsunderstöd.

Jag är också på det klara med att sällan en så allmän mening gjort sig gällande i vårt land som just i denna fråga. Jag vet icke, om det är oformligt av mig, men jag skulle vilja göra en vördsam hemställen till regeringen att taga denna fråga under förnyat övervägande. Jag tror icke, att man, när uttalandena från länsstyrelserna inkomma, skall finna stöd för ett rusdrycksförbud i dessa. Jag har i livligt minne vad de olika länsstyrelserna här i landet med ett par, tre undantag hade att säga vid ett tidigare tillfälle, då det gällde lindrigare åtgärder mot rusdryckseländet. Men jag är alldeles viss på att om regeringen har några kanaler till folkets djupa led och kan få besked om vad man där tänker, skall regeringen få ungefär sådana uppgifter, som jag här har. Såvitt jag kan se, kunna knappast starkare skäl förberas för ett tillämpligt av den åberopade paragrafen i rusdrycksförsäljningsförordningen. Här har väl säkerligen inte på många, många år rått sådan nöd i vårt land som för närvarande, kanske icke sedan olycksåret 1867—1868, som jag från min barndom livligt erinrar mig. Sedan dess tror jag icke, att ett lika svårt nödtillstånd rått i landet. Om någonsin denna paragraf bör tillämpas, bör det vara nu.

Hans excellens herr statsministern v o n S y d o w: I anledning av interpellantens anförande skall jag be att få säga ytterligare några ord.

Interpellanten menade, att grunden för den framställning om tillfälligt rusdrycksförbud, som nu har framkommit, är att söka i det spritmissbruk, som är rådande bland arbetslösa. Han yttrade också i slutet av sitt anförande, att om regeringen verkligen hade verklig kontakt med de stora massorna, skulle regeringen få en allvarlig känning av att detta

krav uppbäres av ett stort och allmänt intresse. Regeringen har denna kontakt med de bredare lagren. Den har den på synnerligen nära håll genom de representanter för de stora breda arbetarlagren, som sitta i statens arbetslöshetskommission, och dessa representanter hava varit eniga med kommissionen i övrigt att för närvarande avstyrka förbudet.

Ang. förbud mot detaljhandel med rusdrycker.
(Forts.)

Jag är viss om att det stora flertalet av dem som nu kräva ett tillfälligt rusdrycksförbud, göra detta av allvarlig omsorg för de arbetslösa och deras ekonomi. Men jag kan icke värja mig för den tanken, att åtminstone för det stora flertalet också ett annat motiv spelar in i högst väsentlig grad, och det är en strävan att se förbudet, om också endast provisoriskt, fört ut i livet. Jag bestyrkes i denna min mening därigenom, att den petitionsrörelse, som föregick interpellationen och som alljämt pågår, uppenbarligen organiserats och letts från rent förbudsvänligt håll. Det alldeles övervägande antalet petitioner komma från organisationer, som uppenbarligen hava rusdrycksförbudet på sitt program, och jag kan därför icke tillägga denna petitionsrörelse den betydelse, som interpellanten vill göra, så mycket mindre som den till stor del synes ha utgått från en förbudscentral; det är till den övervägande delen tryckta formulär, som skickas ut och ifyllas av de lokala organisationerna.

Jag vågar betrakta även mig som nykterhetsvän, och jag tror mig kunna utan förhävelse säga, att jag i min ämbetsutövning som landshövding såväl i Norrbottens som i Göteborgs och Bohus län har strävat och verkat i folknykterhetens anda. Men jag vill också här ärligen säga min mening ut, att jag icke tror, att förbudet är den rätta vägen att nå fram till folknykterhet. Jag tror snarast, att det skulle verka i skadlig riktning. Vi hava ju färskta erfarenheter inom vårt eget land vad ett tillstånd, som närmar sig förbudet, medför. Under spritbristens och de starkt åtstramade restriktionernas tid sjönk till en början spritkonsumtionen och fylleriförseelserna minskades, men när detta en tid fått fortfara, veta vi, att hembränningen började breda ut sig till en formlig epidemi, och att lönnbränning, surrogatsupning och spritsmuggling florerade på ett fruktansvärt sätt. När så den, jag skulle vilja säga, normala sprittilldelningen åter började år 1920, steg visserligen till en början spritkonsumtionen, och fylleriförseelserna tilltogo. Men när detta normala tillstånd väl hade verkat en tid, sjönk spritkonsumtionen och hembränningen minskades efter hand och kan nu sägas praktiskt taget hava upphört. Lönnbränningen har visserligen fortgått, men under de sista månaderna kan man dock bestämt konstatera, att myndigheterna börjat få ett allvarligt grepp om denna hantering. Och om riksdagen bifaller det förslag till skärpt lagstiftning mot lönnbränningen, som kommer att framläggas, är jag viss om att man på ett effektivt sätt skall kunna bekämpa den.

Herr Björkman anförde några siffror rörande spritkonsumtionen. Det synes mig, att dessa icke gävo någon riktig bild av förhållandena. Från juni månad i fjol sjönk försäljningen av spritdrycker sakta till december månad. Då inträdde en stegring, som vanligt är vid julen;

*Ang. förbud
mot detalj-
handel med
rusdrycker.*
(Forts.)

i december var sålunda siffran omkring 3,347,000 liter. Den sjönk i januari månad detta år till 2,634,000 liter för att, som herr Björkman nämnde, under februari och mars månader ånyo stiga till respektive 2,680,000 och 2,887,000 liter. Denna stegring under februari och mars, tror jag för min del, är till väsentlig del att tillskriva just yrkandena på tillfälligt rusdrycksförbud. Den lojala konsumtionen har velat försäkra sig om den kvantitet, som den för närvarande kan få på sina motböcker. Jag tror således, att dessa nu framförda förbudssträvanden snarast hava verkat i motsatt riktning mot vad de åsyftat. För övrigt bör man jämföra denna stegring från januari till mars i år med den stegring, som ägde rum från januari till mars i fjol. Den var väsentligt högre, eller från 2,954,000 till 3,351,000. Det är också att märka, att fylleriförseelserna på ett högst beaktansvärt sätt sjunkit särskilt under senaste tiden. Under första kvartalet detta år hava fylleriförseelserna i Stockholm och Göteborg sjunkit med mer än 50 procent i förhållande till motsvarande siffror förra året. Herr Björkman yttrar nu i interpellationen, att man icke kan tillmäta sådana siffror stor betydelse. Men kontrollstyrelsen, om vilken man ju icke kan säga, att den går sprit-hanteringens intressen till mötes, har en helt annan uppfattning. Kontrollstyrelsen anser, att just fylleriförseelserna i allmänhet äro en mycket säker mätare på nykterhetstillståndet i landet.

Skulle vi nu, såsom interpellanten kräver, införa rusdrycksförbud, befarar jag, eller snarare — jag är ganska viss på — att de underjordiska slussarna för spritfloden ånyo skulle öppnas, och det bedrövliga tillstånd, vilket vi nu börja komma ifrån, åter skulle inträda. Jag kan för min del icke vara med om att medverka till ett sådant tillstånd, och detta just med hänsyn till folknkykterheten och till den allmänna moralen.

Jag skulle vilja tillägga ett par ord. Jag tror, att vi här i Sverige på nykterhetslagstiftningens område hava slagit in på en väg, som är den rätta och som verkligen kan leda till målet — en allmän folknkykterhet; och vissa tecken tyda på att i själva verket vår lagstiftning kommer att bli mönster för andra länder, både sådana som gått längre än vi och sådana som icke hunnit så långt som vi. Det kan väl hända, att detta system ännu är förenat med brister och felaktigheter, att man kanske också i någon detalj gått för långt i reglerandet. Men det är att komma ihåg, att denna lagstiftning varit i kraft endast några få år. Man har all anledning att antaga, att den, allteftersom erfarenhet vinnes, kommer att förbättras och kompletteras. Den offentliga kritiken är på detta område så ytterligt vaken, att man kan vara tämligen viss på att det icke kommer att saknas anvisningar på vad sätt man skall rätta felaktigheter eller fylla luckor och hur man skall förbättra systemet. Vad man för närvarande behöver på detta område är, tror jag, ett visst stillestånd, en viss vila. I annat fall är jag rädd, att det allmänna rättsmedvetandet kommer att reagera och att lagen mister sin auktoritet till och med i vårt gamla rättssamhälle. Den vägen skola vi icke gå.

Jag är nu för min del alldeles förvissad om att jag icke på något

sätt kan övertyga herr Björkman och dem som tänka lika med honom. Jag kan nämligen icke frigöra mig från den tanken, att för de förbudstroende i förbudet ingått något rent av heligt, ett visst religiöst moment, något av dogm; och då hjälpa inga skäl. Det vill förefalla mig nästan, som om förbudsvännerna skulle betrakta förbudet som något mera än ett medel till att hjälpa oss fram till en bättre folknykterhet. De betrakta det som ett självändamål. Det tyckes icke hjälpa, att man skapar ett nyktert svenskt folk; det måste ske på det rätta sättet. För min del tror jag, att detta medel — förbudet — är overksamt och åtminstone under överskådlig tid närmast skadligt.

*Ang. förbud
mot detalj-
handel med
rusdrycker.
(Forts.)*

Herr Winberg: Det skall icke falla mig in att här taga upp någon debatt med herr statsministern rörande den mönstergilla nykterhetslagstiftning, som vi enligt hans uppfattning lära ha här i landet, ty på den punkten skulle jag tro, att vi hava åtskilligt divergerande uppfattning. Jag skulle dock vilja säga, att med den erfarenhet man har om denna lagstiftnings verkan här i landet, vore det kanske skäl att uttala sig litet mindre bestämt om de mönstergilla egenskaper den har.

Det var emellertid ett par moment i herr statsministerns första anförande, som gävo mig anledning att begära ordet. Det första var att man enligt min uppfattning här har, såvitt jag kunde fatta, låtit arbetslöshetskommissionens uttalande i alltför hög grad bliva dominerande vid avgivandet av svar på den interpellation, som här framställts, och detta gäller särskilt arbetslöshetskommissionens uppfattning och uttalande, huruvida ett tillfälligt förbud möjligen skulle åstadkomma arbetslöshet för vissa grupper, som hittills icke hava drabbats därav. Det andra momentet var, att statsministern, såvitt jag kunde fatta, var av den uppfattningen, att även om fullt giltiga skäl för genomförande av ett tillfälligt förbud föreläge, skulle han ändock hesitera för att tillgripa någonting sådant av den anledningen, att det skulle bli nästan omöjligt att med full kraft bekämpa den s. k. olagliga trafiken, som under ett förbudstillstånd alldeles säkert skulle komma att uppträda.

Vad det första momentet beträffar skall jag icke här gå närmare in på detta. Naturligtvis är det klart, att den nu rådande arbetslösheten är en sak, som i hög grad influerar på ens uppfattning angående det lämpliga eller olämpliga i genomförandet av ett tillfälligt förbud. För min del anser jag dock, att det icke är enbart arbetslösheten, som är avgörande vid ställningstagandet i denna fråga. Jag utgår nämligen från att man menar något allvarligt, när man den ena gången efter den andra framhåller, huru allvarsamt läget är här i vårt land liksom i världen för övrigt, icke minst ur ekonomisk synpunkt, och hur vi måste spanna alla våra krafter för att komma igenom den kristid, vari vi nu befinna oss, så att icke vissa befolkningslager därvidlag taga alltför stor skada i fråga om sin ekonomiska ställning. Under sådana förhållanden menar jag, att även de samhällsgrupper, som äro nog lyckliga att icke drabbas av arbetslösheten, borde visa så pass mycken allmänanda,

*Ang. förbud
mot detalj-
handel med
rusdrycker.*
(Forts.)

att de bortse från den rent egoistiska synen på de svårigheter, som drabba dem under ett förbudstillstånd, och äro så goda och finna sig däri, om det allmänna läget i övrigt kräver sådana åtgärders vidtagande. Herr statsministerns uttalande om svårigheten att få bukt med den olagliga trafiken, för den händelse man skulle tillgripa tillfälligt förbud, berörde — det medger jag gärna — den svagaste punkten. Herr statsministern meddelade i sitt senaste anförande, att han står i fullständig kontakt med de breda lagren, och bevisade detta genom att säga, att han står i kontakt med arbetslöshetskommissionen. Nu kan det visserligen ifrågasättas, huruvida arbetslöshetskommissionen är något fullödigt uttryck för uppfattningen i detta hänseende bland folket, men därom skall jag icke ingå i debatt. Däremot skall jag erkänna att det tyvärr verkligen är så för närvarande, att inom en hel del av de befolkningslager, som tidigare haft en nog så förnuftig uppfattning i denna fråga och i vilkas intresse det skulle ligga att åstadkomma mera tillfredsställande förhållanden i detta avseende, har man på senare tider mer eller mindre fullständigt kastat om. Jag förstår så väl, att herr statsministern anser sig ha starkt understöd i denna fråga, därför att det i viss mån — och det skall man icke sticka under stol med — skett en omkastning. Och det är för mycket begärt att av denna regering fordra en så kraftig ryggrad, att den trots denna tillfälliga omkastning skulle se på, vad som under närvarande förhållanden vore för svenska folket nyttigast, och vidtaga dessa åtgärder, även med risk att bli desavouerad av vissa grupper, som man annars räknat på understöd från. Jag medger, som sagt, att det är orimligt att begära det av en regering som den nuvarande. I detta sammanhang kan det också förtjäna att omnämnas, att den olagliga trafik, som här talas om och som pågått under närmast föregående tid, är ett uttryck av den s. k. kristidsmoralen, som vi haft och fortfarande ha att dragas med här i landet, samt att det enligt min mening begåtts åtskilliga underlåtenhetssynder från de organisationer och de personer, som skulle ha att övervaka lagars och förordningars efterlevnad, och att denna trafik till följd därav fick en sådan omfattning som den fick. Jag skall icke upphålla mig alltför mycket vid det faktum, att största delen av vår tidningspress och en hel del framstående personer vid en viss tidpunkt nära nog ansågo det som sin plikt att, om icke direkt så åtminstone indirekt uppmana till överträdande av gällande förordningar. Det har i detta hänseende uppkommit ett tillstånd av moralisk defekthet, som, om inte allvarliga åtgärder vidtagas däremot, kommer att leda till konsekvenser, som vi icke kunnat drömma om. Enligt min uppfattning finns det fullt skäl att ta under allvarligt övervägande, huruvida icke, även om vissa individer därav skulle få obehag, det allmänna läget kräver tillgripande av en så pass kraftig åtgärd som ett tillfälligt rusdrycksförbud, trots det att man icke är säker på, att de politiska partier, hos vilka man närmast har att söka sitt parlamentariska stöd, skulle ha sinne för det. Jag anser, att man bör se frågan ur hela folkets synpunkt och se på realiteterna och handla därefter. Men

jag förstår mycket väl, att man åtminstone för närvarande i detta avseende icke har så synnerligen mycket att vänta. Jag skall heller inte sticka under stol med att beträffande folknykterheten i allmänhet tillståndet nu är betydligt mera otillfredsställande än på årtionden. Det behöves antagligen en helt ny uppräckning av svenska folket för att man skall komma till insikt om vad frågan egentligen innebär. Jag har nämligen icke samma uppfattning som herr statsministern, att den lagstiftning vi ha och det tillstånd vi befinna oss i äro en mönsterlagstiftning och ett mönsterillstånd för andra folk att ta efter. Tvärtom tror jag, att med den erfarenhet, vi ha om lagstiftningens tillämpning, och de resultat den uppnått, vi skola tala mindre vackert därom.

Jag beklagar, som sagt, att vi för närvarande icke kunna vänta några mera direkta åtgärder från regeringen, men det är därför att svenska folket icke tillräckligt tydligt sagt ifrån. Det blir dess uppgift att säga ifrån, och när det skett, kommer nog också regeringen att vidtaga åtgärder.

Herr Ljunggren: Jag har naturligtvis inte den föreställningen, att man med några inlägg här skall kunna påverka regeringens ställning till denna fråga. Särskilt efter herr statsministerns *andra* anförande förstår var och en, att vilka utlåtanden som än kunna komma från de myndigheter, statsministern hädanefter ämnar höra, så blir svaret precis detsamma som i dag, nämligen att något tillfälligt förbud icke kommer till stånd. Jag begärde emellertid ordet med anledning av åtskilliga uttalanden av herr statsministern, dels i hans första anförande, men framförallt i hans *senaste*.

Statsministern hoppades icke kunna övertyga anhängarna av förbudet om sin åsikt, men i detta sammanhang måste jag säga, att det förvånade mig att höra statsministern begagna argument, som man hittills endast sett i en viss del av tidningspressen. Det är ju alldeles uppenbart, att den som kommit till en bestämd uppfattning, och genom *erfarenheten* kommit till denna uppfattning, icke kan frångå den, därför att den ena eller den andra uttalar en annan uppfattning, inte ens om ett sådant positivt uttalande om den "enda rätta vägen" för folknykterhetens genomförande kommer från regeringen.

Vad nu de siffror beträffar, som här åberopats, så vill jag beträffande fylleristatistiken påpeka att den, enligt uttalanden jag sett även från på området ganska kompetent håll, icke ansetts ha den *avgörande* betydelse såsom mätare på folknykterheten, som herr statsministern i sitt anförande gav den. Man har visserligen tagit hänsyn till själva siffrorna, det är ju naturligt, men man har också tagit i betraktande de omständigheter som inverka på siffrornas tillkomst. Och i det fallet vill jag erinra om, att exempelvis en sådan tidning som *Dagens Nyheter*, som säkerligen står på herr statsministerns ståndpunkt i fråga om restriktionerna, uppgivit att, enligt meddelande från polismyndigheterna, knappt mer än en tiondedel av fylleriforseelserna skulle beivras från

Ang. förbud
mot detalj-
handel med
rusdrycker.
(Forts.)

polisens sida. När ett sådant uttalande kommer från det hållet, får herr statsministern och andra ursäktas, att man inte gärna är färdig att omfatta den "dogmen", att fylleristatistiken skall vara en avgörande mätare på folknykterheten här i landet.

Nu sade herr statsministern också, att han för sin del ansåg — och det visste man ju förut — att förbudet icke är den rätta vägen. Det är klart, att man har olika uppfattningar om den saken, men jag tror för min del att, när det gäller att bedöma den *nu* föreliggande frågan, skall man inte sätta den personliga uppfattningen i första rummet, utan man skall ta hänsyn till lagens föreskrifter, som säga, att när arbetslöshet eller nöd i större omfattning äro rådande, skall ett sådant förbud *kunnä* utfärdas. Jag föreställer mig, att när riksdagen fattade detta beslut och när Kungl. Maj:t sanktionerade detsamma, accepterade man själva utgångspunkten, nämligen att en omfattande arbetslöshet eller nöd i större utsträckning skulle vara fullgott skäl för ett tillfälligt rusdrycksförbuds utfärdande. Under sådana förhållanden finner jag det alldeles ofattbart, att man anför arbetslösheten som ett skäl *emot* ett dylikt förbud.

Herr statsministern återopade vissa uttalanden, som skulle visa, att han hade kontakt med de djupa leden här i landet, och talade bl. a. om arbetarrepresentanterna i arbetslöshetskommissionen. De skulle ha instämt i arbetslöshetskommissionens uttalande — alltså ha folkets breda lager uttalat sig emot ett tillfälligt rusdrycksförbud! En sådan bevisföring kan åtminstone icke *jag* för min de finna vara avgörande. Vid ett tidigare tillfälle, nämligen 1915, då denna fråga var före, avstyrktes ett tillfälligt förbud av bl. a. den dåvarande statens arbetslöshetskommission på precis samma grunder som den nuvarande arbetslöshetskommittén, nämligen att ett sådant förbud, som det sades, otvivelaktigt skulle föranleda en omfattande arbetslöshet. Vidare uttalade sig Sveriges landsorganisation, som av samma och en del andra skäl avstyrkte förslaget, Sveriges centrala hotell- och restaurangförening, Stockholms kaféidkareförening, Svenska musikerförbundet, tjänstemän och arbetare vid rikets spritförädlingsverk, förvaltnings- och arbetspersonal i vin- och spirituosa-handels utminuteringsaffärer, Svenska bryggeriarbetareförbundet, Svenska grov- och fabriksarbetareförbundet samt Svenska tunnbinderiarbetareförbundet. Alla dessa korporationer, som enligt herr statsministerns utgångspunkt representerade folkets djupa led, uttalade sig emot ett tillfälligt rusdrycksförbud. Men det märkliga var, att samtidigt var det en stor opinionsrörelse i landet, som representerade omkring 600,000 svenska medborgare, för ett sådant tillfälligt förbud. Det var icke bara, som herr statsministern tycks tro, de "förbudstroende", som stodo på den linjen, utan många andra anslöto sig till samma krav. Bl. a. uppvaktades Hans Majestät Konungen av en deputation, i spetsen för vilken stod Svea rikets ärkebiskop, och mig veterligen har *han* icke ingit den ställningen, att han gärna kan komma under den beteckning, som

herr statsministern funnit lämpligt att ge åt de organiserade nykterhetsvännerna här i landet.

Jag tror således, att när det gäller att bedöma, vad folkets djupa och breda lager vilja i en sådan fråga, är det nog något förhastat att endast fästa sig vid tillfälliga omständigheter, vilket man enligt min mening gjort i detta fall. Den siste talaren påpekade den tillfälliga svängning som skett i vissa kretsar, vilka alldeles säkert icke representera svenska folkets majoritet eller den verkliga folkopinionen i denna fråga. Naturligtvis vill jag härmed icke på något sätt ha sagt, att herr statsministern skulle ha tagit fel. Det är ju mycket möjligt — ehuru enligt min mening föga troligt — att, om en omröstning igångsattes, svenska folkets majoritet skulle ställa sig på herr statsministerns sida. Jag har endast velat reagera mot en sådan bevisföring, som den utav herr statsministern använda, och som jag därför menar icke kan tillmätas avgörande betydelse.

I sitt svar på själva interpellationen anförde herr statsministern som ett skäl mot ett tillfälligt förbud, att staten för närvarande är bunden med omkring 100 milj. kr. genom sina inkomster av rusdrycksmedlen. Ja, detta är naturligtvis en mycket allvarlig historia, och jag förstår mycket väl, att även om det sutte en förbudsman på statsministerposten, skulle kanske just dessa 100 milj. kr. vara avgörande för honom, så att han icke skulle gå med på ett sådant förslag. Det är dock en beklaglig situation, vi kommit i genom regeringarnas och riksdagens förvällande. När riksdagen år 1913 fattade beslut om statens ekonomiska frigörelse och att denna skulle ske successivt, voro vi beroende med omkring 50 milj. kr. av rusdrycksinkomsterna; men 1921 befinnes det, enligt uttalande av herr statsministern, att vi äro beroende med 100 milj. kr. Detta är ett något underligt sätt av staten att frigöra sig från det ekonomiska beroendet av rusdrycksmedlen.

Det är också ett annat uttalande av herr statsministern, jag fäst mig vid, då han nämligen sade, att man icke kan undgå ersättning till vissa företagare på detta område. Jag hade annars tänkt mig, att i det restriktionssystem, som herr statsministern prisade såsom den enligt hans mening "enda rätta" för folknykterhetens främjande och som han tillmätte så stort värde, att han trodde det skulle bli ett mönster för andra länder — att i detta restriktionssystem, säger jag, en av kärnpunkterna vore att, såsom dess upphovsman formulerade satsen, så småningom "utskala" det privatekonomiska intresset på detta område. Och en av huvudpunkterna i Stockholms stadsfullmäktiges beslut 1913, då systemet infördes, var just att det så småningom skulle "utskala" de privata företagens intresse. Man har således icke kommit långt, då man här ännu i dag 1921 anför det privata intresset som ett mycket starkt skäl mot en åtgärd, som riksdag och regering en gång beslöto skola kunna företagas i situationer, sådana som den vi nu befinna oss i.

Det är också ett annat uttalande, som jag anser icke bör stå oemotsagt i detta sammanhang. Det har sagts, att det varit de skarpa restriktioner

*Ang. förbud
mot detalj-
handel med
rusdrycker.
(Forts.)*

Ang. förbud
mot detalj-
handel med
rusdrycker.
(Forts.)

tionerna, som åstadkommit laglösheten på detta område. Det är dock märkligt, att när dessa restriktioner verkligen voro i gällande kraft, d. v. s. 1916—1917 och delvis 1918, och tillämpades som mest effektivt, var det egentligen icke någon lönnbränning eller någon laglöshet i övrigt på detta område att tala om, och i varje fall icke av samma omfattning som senare. Redan 1918 började så importen och 1919 lossades på försäljningsrestriktionerna och det är egendomligt, att ju mera man lossade på dessa restriktioner, dess större omfattning tog lönnbränningen.

Nu sade herr statsministern att lönnbränningen så gott som fullständigt försvunnit. Det är mycket möjligt, att själva hembränningen minskat, men laglösheten i övrigt, d. v. s. lönnbränning samt smygförsäljning av de lönnbrända och av de lagligen utminuterade rusdryckerna, har alltjämt en förfärande omfattning, och jag tror för min del icke att det skall bli möjligt att, med bibehållande av det system vi nu ha, komma denna laglöshet till livs, ehuru jag för min del vill medverka till alla åtgärder i detta syfte.

Eftersom herr statsministern upptagit själva principfrågan till debatt, vill jag med några ord beröra förhållandena i Amerikas förbudsstater. Man finner där att — före det federativa förbudets genomförande — laglösheten i de s. k. våta staterna, d. v. s. de med restriktionssystem, var mycket mera omfattande än i de s. k. torra, d. v. s. förbudsstaterna. Endast i förbigående vill jag således göra den anmärkningen, att jag tror icke det är så riktigt, som herr statsministern och hans meningsfränder föreställa sig, att man bäst kommer åt laglösheten genom restriktionssystem.

Det är också ganska underligt att höra "det allmänna rättsmedvetandet" anföras i detta sammanhang, när vi just i dessa dagar bevittna en opinionsstorm mot det system, som herr statsministern finner vara det enda rätta för folknykterhetens främjande. Hur skall man egentligen bedöma det allmänna rättsmedvetandet, när man finner, att varken det ena eller det andra systemet får stöd hos vissa kretsar av vårt folk.

Slutligen vill jag ytterligare framhålla såsom mycket anmärkningsvärt, när det kommer från regeringshåll, att såsom det avgörande skälet — jag har åtminstone uppfattat det så, som om man menade att det var det mest vägande och avgörande skälet mot ett tillfälligt förbud — anföres arbetslöshetskommissionens antagande, att förbudet skulle medföra en mera omfattande arbetslöshet. Detta motiv för avslag slår nämligen ihjäl motivet för bifall, d. v. s. det motiv, som är inskrivet i lagstiftningen.

Jag läste häromdagen en artikel i en huvudstadstidning, jag tror det var Stockholms Dagblad, som talade om hur illa det gick för Norge. Där hade man haft en omröstning om brännvinsförbud och fortfarande var ett provisoriskt sådant gällande. Nu hade Spanien uppsagt handelsraktaten med Norge, därför att Norge har förbud mot brännvin och starka viner, och i stället för att köpa den norska klippfisken, köper

Spanien, enligt samma tidning, sin fisk från Island. Tidningen, som mycket sysslar med nykterhetsfrågor, hade väl förbisett — förmodar jag — att på Island råder sedan 1915 totalförbud. Men det gör det icke i Norge. Och nu inträffar det egendomliga, att Spanien tar fisken från Island, där det råder totalförbud, men icke från Norge, där det icke finns totalförbud, utan där viner fortfarande få importeras, fastän icke av de starkaste slagen. Jag får säga, att argumentationen i den nu föreliggande frågan, delvis i dag här i kammaren men framförallt i pressen, synes mig likna Stockholms Dagblads argumentation beträffande den norska klippfischen, när tidningen säger, att det "således är 18 öre dyrare för en norsk klippfisk att slippa in i Spanien än för en isländsk."

Ang. förbud mot detaljhandel med rusdrycker.
(Forts.)

Herr Petrén: Herr greve och talman! Bland de skäl, som anfördes av herr statsministern mot ett tillfälligt rusdrycksförbud, var även den rådande arbetslösheten. Detta skäl skulle dock till större delen förfalla, därest regeringen ville i stället för det totala rusdrycksförbud, som här krävts, utfärda ett förbud mot försäljning av spritdrycker. Det är i alla fall så, att vid tillverkningen av de starkare rusdryckerna, spritdryckerna, är det endast ett relativt ringa fåtal personer anställda, i det att den stora mängden av dem, som hava sin sysselsättning inom denna bransch, består av dem, som arbeta med tillverkningen av svagare rusdrycker. Då det nu är så, att inga starkare maltdrycker än sådana av klass II för närvarande tillverkas, synes det mig, som om man mycket väl kunde bortse från ett förbud beträffande dessa drycker och allenast tänka på ett tillfälligt förbud beträffande spritdrycker. Men då bortfaller, som sagt, så gott som helt och hållet det skäl, som av herr statsministern anfördes, nämligen att genom förbudet skulle uppstå ökad arbetslöshet.

Av herr statsministerns yttrande fick man närmast det intrycket, att han hyste farhåga för att det skulle medföra fara för nykterheten att under nuvarande förhållanden över huvud taget vidtaga någon som helst åtgärd. Jag vill fästa uppmärksamheten på att § 70 mom. 2 i rusdrycksförsäljningsförordningen, med stöd av vilken bestämmelse regeringen skulle kunna utfärda tillfälligt rusdrycksförbud, talar icke endast om förbud utan också om inskränkningar i handel med rusdrycker. Om statsministern är av den uppfattningen, att icke heller inskränkningar skulle vara lämpliga i en sådan tid som denna, vill jag säga, att i så fall är detta en uppfattning, som fullkomligt strider mot hela andan i rusdrycksförsäljningsförordningen och mot den uppfattning, som riksdagen haft, då den i regeringens hand lagt makten att bland annat under tider av arbetslöshet och nød utfärda vissa förbud eller inskränkningar i rusdryckshandlingen.

Då vi nu hört, att statsministern är en absolut och bestämd motståndare mot tanken på att utfärda ett rusdrycksförbud, synes det mig som om denna diskussion skulle bliva mera givande, därest vi nu i stället kunde få höra herr statsministerns uppfattning om, huruvida det dock

*Ang. förbud
mot detalj-
handel med
rusdrycker.
(Forts.)*

icke skulle vara lämpligt att under denna tid göra några inskränkningar i rusdryckshandeln. Det lät som om, såsom jag redan antytt, herr statsministern menade, att även detta kunde vara vanskligt, ty statsministern nämnde, att när en föregående regering under då rådande världskriget hade utfärdat stränga restriktioner, blev följden härav den, att nykterhetstillståndet försämrades — lönnbränning och olaga rusdryckshandel började taga fart. Då jag från min verksamhet i nykterhetsnämnden här i Stockholm har en ganska god kännedom om förhållandet mellan den restriktiva lagstiftningen och det allmänna nykterhetstillståndet, skall jag be att på denna punkt få komplettera statsministerns yttrande med ett par upplysningar. Det förhåller sig nämligen icke så, att nykterhetstillståndet här i Stockholm i varje fall — och jag gissar icke heller i övrigt ute i landet — blev sämre, när regeringen började att vidtaga inskränkningar i rusdrycksförsäljningen. Jag vill erinra om, att den första inskränkning, som gjordes, var den, att den maximikvantitet av spritdrycker, som fick försälas per månad, sattes till två liter i stället för fyra. Om jag icke missminner mig, var det just den regering, i vilken herr statsministern var civilminister, som vidtog denna restriktion. Denna bestämmelse fick till följd, att nykterhetstillståndet avsevärt förbättrades, och så länge den gällde blev det ingalunda någon försämring av nykterhetstillståndet. Sedermera utfärdades restriktioner därhän, att endast två liter i kvartalet skulle få försälas. Ännu en lång tid efter det dessa strängare bestämmelser blivit utfärdade förbättrades nykterhetstillståndet i Stockholm. Men när dessa restriktioner hade varit i kraft någon längre tid — jag minns inte hur länge, möjligen ett halvår eller något mera — började lönnbränningen, och därmed inträdde försämring i nykterhetstillståndet. Det är dock ett betydligt steg mellan fyra liter i månaden och två liter i kvartalet. Det synes mig som om man, även om man är motståndare till ett fullständigt spritförbud, skulle kunna finna någon annan gräns för den tillåtna försäljningsmängden spritdrycker än den i gällande rusdrycksförsäljningsförordning och ändå kunna hysa den förhoppningen, att lönnbränningen därigenom icke skulle behöva ökas. Jag vågar dock ifrågasätta, att icke någon lojal medborgare skulle tillgripa lönnbränning, därest han hade rättighet att hemköpa exempelvis två liter spritdrycker i månaden. För min del anser jag naturligtvis, att man borde sätta försäljningskvantiteten ännu lägre i en tid som denna. Det synes mig verkligen i alla fall som om man icke borde under en tid med så mycken arbetslöshet och nöd, som nu råder i vårt samhälle, endast sitta med armarna i kors utan i stället på allvar taga i övervägande, om man dock icke kunde utfärda några bestämmelser om inskränkningar i rusdryckshandeln, utan att behöva befara någon nackdel utan tvärtom endast få gagn därav. Det är ju i alla fall så, att denna paragraf, som jag här erinrat om, har tillkommit, därför att regeringen skulle hava makt att i kritiska tider bestämma de inskränkningar, som kunde vara till gagn för landet. Riksdagen väntar

också, att regeringen använder sig av den makt, som riksdagen givit regeringen, landet och folket till gagn.

Ang. förbud mot detaljhandel med rusdrycker.
(Forts.)

Herr Björkman: Herr talman! Det antyddes av hans excellens herr statsministern, att några tryckta cirkulär skulle hava utsänts från någon central på något håll, vilket förfarande sedan skulle hava tagit sig uttryck i petitioner till regeringen. Här finnes så vitt jag vet två sådana centraler, som syssla med nykterhets- och förbudsfrågor. Det är den gamla Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamling, vars tjänare jag har äran vara, och den nybildade Förbudsvännernas rikskommitté. Jag är absolut viss om, att icke från någon av dessa organisationer utsänts några tryckta cirkulär och resolutionsförslag. Om det har funnits några sådana cirkulär — vilket för mig är fullständigt okänt, ty jag har icke sett någonting i den vägen och i alla händelser hava de icke skickats till mig — måtte det bero på att man på något annat håll har varit alldeles speciellt intresserad för denna sak.

Innan jag slutar, skall jag be att få tillfoga något till vad den siste ärade talaren hade att säga rörande verkningarna av restriktionerna under kristiden. Ännu under år 1918 minskades fylleriet här i landet. I runt tal var det sålunda 18,000 fylleriförseelser under år 1917 och ungefär samma siffra även för år 1918. Men den steg här i Stockholm under år 1918 mot året förut på grund av det motorspritsuperi, som jag förut omnämmt. I landet i övrigt sjönko förseelserna även under år 1918. Någon lönnbränning för försäljning förekom knappast här i Stockholm, förrän kontrollstyrelsen hade stoppat motorspritsupningen. Då började lönnbränningen, och först då fick man kännedom därom. Åtminstone hade polisen förut ingen kännedom om någon lönnbränning för försäljning här i Stockholm. Denna lönnbränning fortgår alltjämt, kanske icke i fullt samma omfattning som 1919 på hösten och 1920 på våren, men vi läste endast för några dagar sedan hurusom i Hagalund vid ett enda tillfälle beslagtogs ett 20-tal lönnbränningsapparater. Smugglingen från Danmark och Estland pågår i stor omfattning och synes knappast kunna hejdas.

Det faller naturligtvis mig icke in, herr talman, att vid detta tillfälle diskutera förbudsprinciperna i och för sig, huru intresserad jag än är för den saken och huru gärna jag än skulle vilja taga upp en sådan diskussion, men det vill jag hava sagt, att varken för mig eller för de många förbudsvänner landet runt, som jag känner, är förbudet något självändamål, utan det är den allmänna folknykterheten som vi sträva efter. Men vi hava fått den uppfattningen och den erfarenheten från de länder, där man gått radikalt till väga mot rusdryckshanteringen, att denna väg bär bättre fram till folknykterheten än de restriktionssystem och alla möjliga system, som man för närvarande på alla håll prövar. Det har visat sig, speciellt vad Island beträffar, att där har förbudet verkat till välsignelse, såsom Islands biskop Jon Helgason vid sitt besök här i Stockholm förklarade. Det har också visat sig, att rusdrycksförbudet verkat till gagn för landet på andra sidan Atlanten. Jag har i dessa

Ang. förbud
mot detalj-
handel med
rusdrycker.
(Forts.)

dagur fått en skrivelse därifrån, där de officiellt redogöra för förbudets verkningar på industrien och näringslivet och som bestyrker den uppfattning, som vi haft, att anledningen till att det på ett eller annat håll kan hava misslyckats eller i alla händelser icke för närvarande lyckats såsom man beräknat är exempelvis vad Finland beträffar, den chygliga spritsmugglingen från Estland, över vilken finska folket icke under nuvarande förhållande kan bliva herre. De som i likhet med mig följt de system, som försökas och icke minst det system, som försökes här i Sverige, hava fått den uppfattningen att dessa system visserligen kunna leda till en ökad nykterhet åtminstone till en tid, men att de icke skapa den folknykterhet, som vi anse eftersträvansvärd och som vi vilja nå. Det är därför som vi alltjämt hålla på rusdrycksförbudet icke såsom ett självändamål utan såsom ett medel för vinnande av folknykterhet. Jag skall ge hans excellens herr statsministern rätt däri, att Sveriges nykterhetsvänner sträva efter att få se förbudet. Det är en helt lojal strävan. Vi äro nämligen övertygade om att ett tillfälligt förbud under någon eller några månader liksom det under augusti 1909 rådande förbudet skulle trots den försumpning av moralen, som skapats under kristiden, trots den lönnbränning och smuggling, som säkerligen skulle komma, likväl visa sig bära synnerligen goda frukter i jämförelse med de förhållanden, som nu råda. Jag är framför allt övertygad om, att ett sådant förbud skulle bliva till stor välsignelse i de många hem, där mannens arbetslöshetsunderstöd nu går till rusdrycker i stället för till mat.

Hans excellens herr statsministern v o n S y d o w : Jag skall särskilt med anledning av herr Petréns yttrande be att få säga ännu några ord.

Jag ber då först få erinra om, att det författningsrum, som här åberopas, ger regeringen rätt att meddela föreskrift om förbud eller om inskränkningar i rusdryckshanteringen. Men det är givetvis icke så, att när de förutsättningar, som lagrummet innehålla, föreligga, man då också, såsom herr Ljunggren sade, *skall* utfärda sådana föreskrifter, utan det gäller att undersöka, om det är nödvändigt. Jag ber vidare att få påpeka, att när detta lagrum inskrevs i rusdryckslagstiftningen, hade man icke de erfarenheter av verkningarna av ett mycket långt gående restriktionssystem, som vi däremot för närvarande hava. Jag skall slutligen be att få säga, att vad regeringen i dag närmast haft att taga ställning till har varit frågan om ett tillfälligt rusdrycksförbud. Till frågan om, huruvida några inskränkningar skola göras i rusdryckshandeln, hava vi ännu icke tagit slutlig ställning. Såsom jag redan nämnt pågår för närvarande utredning i anledning av petitionerna. Min uppfattning är den, att regeringen ingalunda proprio motu skall utfärda allmänna föreskrifter om inskränkningar. Det bör vara beroende på de särskilda förhållandena i de olika orterna och på de utredningar, som där kunna komma att göras. Jag ber också att få nämna, att från ingen av de

lokala arbetslöshetskommittéer, i vilka representater även för arbetarna sitta, kommit framställningar i det syfte, varom här är fråga.

Frågan är sålunda alltjämt föremål för utredning och när denna är slutförd, skall regeringen taga ställning till den punkt, som herr Petré vidrörde.

Ang. förbud
mot detalj-
handel med
rusdrycker.
(Forts.)

Herr Petré: Jag skall endast be att få säga ett par ord för att stryka under att vi av herr statsministern i hans sista anförande fingo den intressanta upplysningen, att det inom regeringen är under övervägande vilka åtgärder i fråga om rusdrycksförsäljningen, som möjligen böra under nuvarande förhållanden vidtagas. Statsministern nämnde, att till frågan om *inskränkningar* i försäljningen av rusdrycker har regeringen ännu icke tagit slutlig ställning. Jag ber att få tacka för denna upplysning, och jag vill uttala den förhoppningen, att regeringen skall komma till den uppfattning, som jag tror, att en stor del av riksdagen hyser, nämligen att man skall kunna göra betydande inskränkningar i försäljningen av rusdrycker, utan att det skall medföra någon skada. Den försämring i nykterhetstillståndet, som inträdde förra gången regeringen begagnade sig av sin rätt att besluta inskränkningar i rusdryckshandeln — jag betonar det ännu en gång — inträdde icke förrän långt efter det de mycket stränga restriktionerna blivit genomförda. Det synes mig, såsom jag sade, mycket väl låta sig tänka, att även nu liksom förut en inskränkning till exempelvis två liter i månaden icke skulle åstadkomma annat än nyttiga verkningar. Man får väl i alla fall säga, att det är orimligt, att en person, som uppstår arbetslöshetsunderstöd, skall hava rättighet att av detta understöd hemköpa fyra liter spritdrycker i månaden. Det blir ingen ringa del av understödet, som i sådant fall går till spritdrycker.

Jag ber som sagt att få hembära mitt tack för den sista upplysningen, som lämnades av herr statsministern.

Föredrogos, men bordlades på flera ledamöters begäran ånyo statsutskottets utlåtanden nr 44—49 och bevillningsutskottets betänkanden nr 21—23.

Efter föredragning av Kungl. Maj:ts vid sammanträdets början avlämnade propositioner, nr 350 och 351, blev propositionen nr 350 på begäran bordlagd, medan propositionen nr 351 nu hänvisades till statsutskottet.

Herr *Johansson, Johan Peter*, väckte en motion, nr 214, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter.

Motionen hänvisades till statsutskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter sammanträdet avslutades kl. 4,46 e. m.

In fidem

A. v. Krusensijerna.